בס"ד

" וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה' " (בראשית כו' יב')

עלון מס 24

ויזרע יצחק

פרשת "בראשית"
הפטרה: "כה אמר הא-ל"
כו' תשרי תשס"ט

יוצא לאור ע"י מדרשת
"ויזרע יצחק"

	י"ם	ת"א	ב"ש	חיפה
כניסת שבת	16:21	16:36	16:39	16:26
צאת שבת	17:36	17:35	17:36	17:33
רבנו תם	18:08	18:11	18:11	18:09

הגיגים מפרשת השבוע

"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱ-לֹקִים" (בראשית א' א)

"רבי אליעזר אומר בתשרי נברא העולם... רבי יהושע אומר בניסן נברא העולם..." (ר"ה י:)

קשה לומר שנחלקו התנאים מתי באמת נברא העולם, שאם כן זו מחלוקת במה שקרה במציאות - וכבר קבעו חז"ל, שלא שייכת מחלוקת תנאים על דבר הנוגע למציאות. אם כן כיצד נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע מתי היתה בריאת העולם? ומכאן מתעוררת שאלה נוספת, לגבי הנוסח האמור בתפילת ראש השנה: "היום הרת עולם", שהכוונה היא ליום "ראש השנה". ויש להקשות הלא לדעת רבי אליעזר באחד בתשרי "נברא העולם", ומדוע אפוא כשאנו מציינים את מה שארע ביום זה, אנו מזכירים את הריון העולם בלבד, ולא את עצם בריאתו באותו היום? כדי ליישב תמיהות אלו, נביא את דברי המקובלים תלמידי האר"ל, שביארו לנו כי באמת אופן בריאת העולם לא התרחש בבת אחת, אלא בשני שלבים נפרדים: א. הריון העולם. ב. לידת העולם.

כדי להמחיש ולהבין את דבריהם העמוקים, נתעמק בראשונה בביטויים הללו: "הרת העולם" - שהוא השלב הראשון - משל הוא לאשה הרה, אשר רק על פי ידיעה שכלית ניתן לשער את השלב הבא, שלב הלידה. אכן ידיעה זאת היא ב"מחשבה" בלבד, היות ושום מציאות מחודשת נראית עדיין לעינינו, כלומר, בפועל אין כאן כלום, רק בכוח כבר מתרחש מהלך של לידה, של יצירת מציאות חדשה. אכן, השלב הבא, הוא כאשר התינוק כבר נולד, והוא יצא לאוויר העולם, או אז מתגשמת ידיעתנו הקודמת, שמעתה היא נראית לעינינו בפועל - המציאות של הלידה קיימת ונגלית לנגד העין. כך שבסיכומו של דבר, בכל תהליך כזה של יצירת דבר חדש, קיימים שני השלבים הללו - של "בכוח" ושל "בפועל". באותה צורה עלינו להבין גם את מהלך בריאת העולם. כשאנו אומרים שהעולם נברא בתשרי, לא מדובר למעשה ביחס של בריאה מושלמת הנראית לעין - כי אם בהכרה שכלית שהנה הבריאה החלה להתפתח, והוא מה שקוראים חכמינו "בתחילה עלה במחשבה" לברוא את העולם. אמנם לאחריו הגיע השלב השני, באחד בניסן - אז נברא העולם בשלמותו הסופית והמוגמרת, והוא הוא העולם הנראה והנגלה לעינינו עתה נבין, כי מחלוקת החכמים שהובאה לעיל, אינה באה לדון על המציאות כפי שהיא, היאך היא התרחשה וכיצד היא היתה. דעת ר' אליעזר ור' יהושע שווה בעניין זה, כי תהליך בריאת העולם החל בתשרי ונסתיים בניסן, אולם, המחלוקת היא מאימתי מגדירים אנו את העולם כ"נברא" - האם מיד עם תחילת תהליך ההיריון, בתשרי, או שמא כשהגיעה הבריאה לשלמותה ותפארתה, בניסן. כעת יתברר לנו מדוע בראש השנה, באחד בתשרי, אנו מזכירים את בריאת העולם בדקדוק הלשון הזה: "היום הרת עולם" - מפני שבו החל הריון העולם, שהכוונה לשלב של הכרה שכלית בלבד. ואמנם הבריאה המעשית בצורה הגשמית והמוכרת, היתה רק בניסן, כאשר היא הסתיימה בפועל. (בניהו - ראש השנה יא מובא בפניני הבן איש חי)

"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱ-לֹקִים" (בראשית א' א)

כשם שהבית מודיע על הבנאי, והבגד מודיע על האורג... כך העולם מודיע על הקב"ה שהוא בראו. (מדרש תמורה)

שירת בקשות בנוסח יהודי מרוקו - "שיר ידידות"

הרינו שמחים לבשר לציבור כי גם השנה תקיים חברת הבקשות "מאיר השחר" בני-ברק
בהדרכת יוסף בן חמו הי"ו החל משבת פרשת "נח" שירת בקשות
בערבי שבת בשעה שמונה (20:00)
בבית הכנסת "תורת ישראל" קרית הרצוג - רחוב אברמסקי 26

לקבלת העלון ישירות לתיבת הדואר האלקטרוני שלך, נא שלח מייל לכתובת זו : yosbh1@gmail.com

העלון מוקדש

לע"נ: יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל יצחק בנימין בר שורין ז"ל חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה

לרפואת: הרה"ג מרדכי צמח אליהו בן מזל טוב שליט"א

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

נא לשמור על שלמות העלון

"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱ-לֹקִים" (בראשית א' א)

חז"ל אמרו (מגילה ט) שכאשר תרגמו הזקנים את התורה לפני תלמי המלך כתבו "א-לקים, ברא בראשית", ויש להבין מה טעמו של שנוי סדר מילים זה? אלא לפי חוקי הדקדוק צריך לבוא נושא המאמר בראש המשפט כדרך שאומרים "ראובן בנה ביתו" ולפי כך צריך היה גם כאן לבוא בתחילה "א-לוקים" שהוא נושא המשפט. אולם לגבי היהודים אין זה בכלל חידוש שהשי"ת ברא את העולם. היהודים השיגו אמונה זאת ביציאת מצרים, קריעת ים סוף ומעמד הר סיני, אלא נתכוונה התורה בעיקר למסור את סדר הבריאה וממילא נעשית המילה "בראשית" לנושא המאמר כלומר בראשונה ברא א-לקים את השמים ואת הארץ. ואילו לגבי תלמי המלך יש צורך להבהיר לו את עיקר האמונה זו שהא-לקים ברא את העולם, ממילא לגביו המילה "א-לוקים" היא נושא המשפט. (שמן המור)

"וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד" (בראשית א' ה)

לפי סדר לשון הפרשה היה לו לכתוב יום ראשון כמו בשאר הימים: יום שני, יום שלישי, יום רביעי. ולמה כתב "אחד"? אלא שהיום הראשון שונה משאר הימים שכן בו נברא האור הגנוז, שהיא בריאה שלעתיד לבוא, "ראה שאינו כדאי האור להשתמש בו רשעים והבדילו לצדיקים לעתיד לבוא" (רש"י א' ד) ואם כן, היום הזה היה במדרגה גבוהה יותר ומובדל מיתר הימים לכן נאמר בו "יום אחד" יום יחיד ומיוחד. (לפי המשך חכמה)

"אֶת הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלָּיְלָה" (בראשית א' טז)

קל לו לאדם להנמיך עצמו בפני מי שגדול ממנו, הוא גם מסוגל להתכופף בפני קטן ממנו, מה שקשה לו, זה להכניע עצמו בפני חברו השווה לו. (רבי אברהם מסלונים)

"וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתְנָה לִי מִן הָעֵץ וָאֹכֵל" (בראשית ג' יב)

"האשה אשר נתתה עמדי" לכאורה נראית תשובה מחוצפת אשר אפילו קל שבקלים לא ישיב תשובה כזה ומכל שכן למלך גדול. אלא, נראה שכוונת האדם בתשובתו לומר שהוא לא ידע מה הוא אוכל אלא האשה הגישה לפניו והוא אכל ולא שאל מהו הדבר משני טעמים: א) הלא כל הארץ לפניו היא מלאה מעדנים אשר נטע ה' ומנין לו לחשוד שהגישה לו דווקא מהפרי האסור. ב) האשה היתה בחזקת כשרה היות ונתנה לאדם מאת ה', "האשה אשר נתתה עמדי", לעזור ולהועיל ואין רע יורד מהשמים ואין לו לבדוק אחריה כי מן הסתם מעשיה נאים, שאמרו חז"ל "אין בודקין מן המזבח ולמעלה" (קידושין עו.) כל שהוחזק כמקום קדוש חזקת כשרות שלימה עליו ומכל שכן אשה גדולה כזו אשר ברא לו ה' לעזר אינו צריך לחפש אחריה מה נותנת לפניו. (אור החיים)

"וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ" (בראשית ג' יד)

אמרו חכמינו, כי על ידי זה שנתקלל הנחש לאכול רק עפר, הרי תמיד מזונותיו מזומנים לפניו "עולה לגג מזונותיו עמו" (יומא עה.). קשה איפוא, מה קללה היא זו? אלא, הקללה היתה בכך, שהורחק כל כך מן הקדושה, עד כדי למנוע ממנו שיצטרך אי פעם לשאת עיניו אל השמים, כדרך ברואים אחרים המחפשים להם מזונותיהם ונושאים עיניהם השמימה לבקש מזונם מאת השם יתברך, ככתוב: "הכפירים שואגים לטרף ולבקש מא-ל אכלם" (תהלים קד'). את קולו אין רוצים בכלל לשמוע, בבחינת: "קח לך את שלך והסתלק מנגד עיני, לבל אראך ולבל אשמעך עוד". (מעיינה של תורה בשם חידושי הרי"ם)

"וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן" (בראשית ב' ט)

"ואילן דחיי במציעות גנתא" (אונקלוס)

באחד מביקוריו של רבינו החפץ חיים אצל רופא, פנה אליו הרופא, ושאלו: "אנשים כמוני איך יזכו לעולם הבא"? ענה החפץ חיים: בתורה מסופר על אדם וחוה, שהניחם ה' בגן עדן, וכתוב אודות עץ החיים: "ועץ החיים בתוך הגן", ותירגם אונקלוס: "במציעות גנתא". ולכאורה אינו מובן מה שהדגישה התורה "בתוך" - באמצע הגן, מה נפקא מינה לנו אם הוא באמצעו או בקצהו. אלא, הכתוב מרמז לנו שעץ החיים הוא באמצע, וכל דבר שהוא באמצע - הגישה אליו היא שוה מכל צד. אל לנו לחשוב כי דרך אחת מובילה אל העץ, השמיע לנו הכתוב שמכל צד אפשר להגיע לעץ החיים. כל אדם בין אם עיסוקו בתורה, או בכל דבר, ביכולתו בדרכו לבוא ולהגיע לעץ החיים, כנאמר "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך". כעניין שמצינו בתלמוד (תענית כא:) על אבא אומנא (רופא מקיז דם), שהיתה מגיעה לו פריסת שלום מישיבה של מעלה בכל יום, בגלל הצדקות והחסדים שהיה עושה בעבודתו. (טללי אורות)

גמ"ח תפילין "יד יצחק"

ברשותינו מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) להשאלה בטלפון : 052-3268315

הארות והערות ניתן להפנות לבן חמו יוסף 052-3268315 yosbh1@gmail.com

חברת הבקשות "מאיר השחר" בני ברק ומדרשת "ויזרע יצחק"

שירת בקשות נוסח מרוקו ערב שבת - 20:00 בית כנסת "תורת ישראל" קרית הרצוג ב"ב

לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו מוצ"ש - 20:30 בית כנסת "תורת ישראל" קרית הרצוג ב"ב

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

נא לשמור על קדושת הגליון